

‘Preekschets’ ter ondersteuning van de Actie Kerkbalans 2024 (14-28 januari)

‘Geef vandaag voor de kerk van morgen’

Tekst: Joost Schelling

De keuze is voor de ‘preekschets’ gevallen op de bespreking van de tekst die voor zondag 21 januari op het oecumenisch leesrooster staat, namelijk 1 Samuel 3 en Marcus 1:14-20, resp. de roeping van Samuël en van de leerlingen van Jezus. Deze zondag wordt ook wel genoemd: zondag van het Woord van God. Maar je kunt er ook goed een ‘roepingenzondag’ van maken.

Waarom staat de ‘preekschets’ tussen haken? Juist omdat de Actie Kerkbalans in zowel katholieke parochies als diverse protestantse gemeenten van start gaat, steekt deze schets in bij materiaal dat voor diverse onderdelen van de viering te benutten zijn, en niet enkel suggesties voor de preek zijn.

1 Samuel 3: 1-10(18) en Marcus 1:14-20

Van ontvangen & horen naar luisteren & geven

Kader van deze zondag

Het is aankomende zondag 21 januari de 3^e zondag na Epifanie, de verschijning van de Heer. Bij deze ‘klassieke’ zondagen horen ook vaste lezingen: 1^e zondag: Doop van de Heer, 2^e zondag: het eerste teken van de Heer (wijnwonder op de Bruiloft te Kana, zie andere preekschets) en op deze 3^e zondag: Roeping van de leerlingen. Het introïtus van Psalm 66 klinkt bij al de 2^e, 3^e en 4^e zondag na Epifanie. De Psalm voor de zondag is Psalm 63 (zoals Samuël wakend in de nacht de nabijheid van God ervaart, zo klinkt de berijmde Psalm 63:3: ‘Wanneer ik wakend in de nacht, mijn geest bij U, Heer, laat vertoeven...’).

Inleiding op de lezingen – werkvorm tijdens of na de viering

Na weken waarin we vooral mochten ontvangen (naam, belofte, zegen, overvloed) zet beweging deze zondag de toon. ‘Een stem die ons roept en wenkt’. Waarvoor kom jij in beweging? Wie kan jou aansporen op te staan? Of voor wie ben jij die aansporing? Welke blokkades heb je te overwinnen om in beweging te komen? Geloof je er nog (wel) in? En geloof je in die ene Stem, die de stilte niet breekt? Je kunt een aantal van deze vragen met bijvoorbeeld rustige muziek eronder direct na de lezing uit Marcus 1 laten zien. Mooi om er een meditatief moment van te maken. Goed om niet meteen op de actie in te zetten, maar eerst de mogelijke blokkades uit de weg te ruimen.

In het kader van de Actie Kerkbalans kun je deze vragen ook goed toepassen. Weten gemeenteleden goed, waarvoor er geld wordt ingezameld? Vaak is er in een brief of een boekje door het college van kerkrentmeesters of het parochiebestuur verteld waarvoor het geld van de Actie Kerkbalans nodig is. Maar het is zeer effectief om na de viering een moment aan te bieden waarin kerkgangers er vragen over kunnen stellen. Kop koffie of thee erbij en in gesprek gaan hoe

het geld van de Actie Kerkbalans lokaal kerk-zijn mogelijk maakt. Waar je voor inzamelt, kun je niet vaak genoeg vertellen, maar maak het dan ook concreet. Neem mensen niet mee in de begroting met allerlei cijfers, maar vertel wat je ermee gaat doen. Wat gaat de gemeente of parochie ervan merken, ook als het geld niet wordt opgebracht?

Om de viering mee te beginnen...

Vg: Onze hulp en onze verwachting is van God, onze Heer.

Allen: Hij die alles maakte, laat niet los wat Hij begon.

Vg Zie ons aan, samengekomen in dit heiligdom, waar een wolk van gebeden hangt,

Allen: waar we uw naam prijzen en hopen op het klinken van uw stem.

Vg: Maak ons ontvankelijk voor uw zachte stem

Allen: die zich niet aan ons opdringt, maar uitnodigend meevraagt op weg te gaan.

Vg: Schenk ons een moment van samen, schenk ons genade en vrede,

Allen: dat wij het goede zullen zoeken en daar ons aan zullen geven.

Vg: Door de kracht van de Heilige Geest, die ons leven wil bewonen,

Allen: ons adem en de kracht schenkt en in beweging brengt.

Vg: In de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

Allen: Amen.

Achtergronden bij 1 Samuel 3: 1-10(18) en Marcus 1:14-20

De lezing uit 1 Samuel start met de volgende schets: 'er klonken in die tijd zelden woorden van de HEER en er braken geen visioenen door' (NBV 2021). Was God met de noorderzon vertrokken of was er niemand meer die nog de stem van de Eeuwige wilde horen? En dat terwijl de oude Eli met de jonge Samuël de teruglopende betrokkenheid en bestuurskracht het hoofd proberen te bieden. Zijn ogen zijn dof (vers 2), maar de godslamp was nog niet uitgedoofd (vers 3). Het is bijna donker, maar nog niet helemaal. De kerktorens staan nog overeind, de lofzang wordt gaande gehouden, maar is er nog geloof en bezieling te vinden? Er wordt nog wel óver God gesproken en gezongen, maar is er ook nog de verwachting dat God tot het volk zou kunnen spreken?

De naam Samuël betekent: 'God heeft gehoord'. In zijn naam gaat de belofte al schuil. Het wonder van zijn geboorte komt erin mee, maar ook de grote(re) belofte dat God zijn volk niet in het donker zal laten eindigen. Daarmee komt het aan op de vraag: geloven wij nog in die belofte? Houden wij het ermee uit op de roepstem van de Eeuwige te (ver)wachten?

Belangrijk, zo onderstreept dit verhaal, is een fysieke plek waarin de ontmoeting tussen God en mens wordt gefaciliteerd. Misschien heeft de stem van Godswege vaak genoeg geklonken, maar overstomt door andere geluiden. Nu is er een jongen met een belofte, die weet heeft van de belofte dat God wel naar zijn volk heeft omgezien. De viering, wekelijks de lofzang gaande houden, kan een plek zijn waar God door al onze drukte en andere stemmen heen weet te komen. De stem die de stilte niet breekt, maar juist in de afwezigheid van andere geluiden tot ons kan komen. Het kerkgebouw is een heilige plek, gewijde grond, waar God kan spreken.

Worden we ook met de verwachting naar Gods huis geroepen? En weten we ook dat wanneer we geld inzamelen voor het kerkgebouw, dat dit ook een geestelijke zaak is? Met onze

(financiële) bijdrage mogelijk maken dat er een fysieke, apart gezette, plaats beschikbaar blijft waar Gods stem tot ons kan komen? Bijzonder in dit verhaal blijft ook de keuze van Hanna om haar zoon op deze plek, en met deze omgang, zo jong mogelijk vertrouwd te maken. Het vraagt ook geduld en oefening om de verhalen en daardoor Gods stem te leren verstaan. Ook dat aspect kan via de Actie mogelijk worden gemaakt. Dat ook voor toekomstige generaties, al brandt de aanwezige Godslamp nog zo zwak, steeds weer ontvankelijk worden gemaakt voor de zachte roepstem van de Eeuwige.

In de lezing uit Marcus 1 zien we dat Jezus niet een rabbi is waar potentiële volgelingen zich komen aanmelden met de vraag: mag ik bij u in de leer, mag ik uw volgeling worden (zoals het te doen gebruikelijk was: leergierigen kozen hun rabbi uit, zij kwamen zo onder het juk van hun meester). Het is omgekeerd. “Niet jullie hebben mij, maar ik heb jullie uitgekozen”. Jezus zoekt zijn volgelingen op, niet in een bijna donker heiligdom, maar gewoon waar ze bezig zijn hun boterham bij elkaar te verdienen. Midden in het alledaagse doet God zijn stem klinken. Dat relateert in zekere zin het belang van de fysieke plek. Maar vooral: het toont dat Gods roepstem niet beperkt wordt door de beschikbaarheid van een heiligdom of tempel. Ook te midden van al die andere stemmen die aan een mens trekken, kan God spreken. Sterker nog: een paar verzen ervoor had Jezus daar zelf mee ‘geoefend’, toen hij 40 dagen en nachten door Satan op de proef werd gesteld.

Hier aan de oevers van het meer van Galilea presenteert Jezus zichzelf en het Koninkrijk van God. Hij zoekt de mensen op waar ze zijn. Daar wordt de ‘roeping’ uitgesproken en als het goed is ook gerealiseerd: ‘Volg mij’.

Alles begint met de vraag: weet ik mij geroepen, weet ik mij geraakt door de Stem die mij meeneemt. Ook als de tijd helemaal niet zo positief is voor de kerk. Durf ik dan mee te gaan in die beweging? Durf ik de ‘*metanoia*¹’ aan, het omdenken. Het herschikken van mijn keuzes. Want als je geraakt wordt en je geroepen weet, leidt dat tot een leven van toewijding in liefde en dienstbaarheid, omdat je iets geproefd hebt van de liefde en dienstbaarheid van Jezus zelf. Dan geef je niet ‘wat geld’ of ‘een beetje tijd’ aan de kerk of het Koninkrijk van God. Maar dan geef je je zelf, met jouw specifieke gaven en talenten, en wel aan de weg van het Koninkrijk.

De kerk is daarin een instrument, als het goed is. Het is de plek om te vieren dat God goed is, de plek om samen God te eren. Het is de plek van oefenen en uitproberen: hoe werkt die heilzame invloedsfeer van Gods liefde en gerechtigheid? Het is de plek van uithuilen en getroost worden, van fouten erkennen en genade ontvangen om opnieuw te beginnen. Als je het belangrijk bent gaan vinden dat dat door gaat, geef je je zelf daaraan. Dan komt dat geld of die tijd van ons vanzelf mee. Dan zal het genoeg zijn voor dat wat nodig is om de ambities van jouw gemeente of parochie te kunnen vervullen. Dan zal het genoeg zijn om in jullie omgeving een oase te kunnen zijn ten dienste van Gods Koninkrijk. Denk er samen over na hoe dat in jullie situatie – groter of kleiner – kan, bedenk vervolgens wat nodig is, en breng het bij elkaar. Het zal gezegend zijn.

¹ Metanoia. The shape of the Christian life, Brother John of Taizé, atelier et presse de Taizé, 2021

Aanvullende suggesties – muziektips

Stef Bos – Tijd om te gaan

Matthijn Buwalda – Nooit ver bij jou vandaan

Om met elkaar te overdenken in het kader van de Actie Kerkbalans

- Waar hebben wij het in onze kerk over als we spreken over ons tegoed en onze assets (parels)? En hoe appeleren we daaraan tijdens onze geldwervingsactie?
- Geven aan en meedoen in de kerk heeft altijd iets van vrijwilligheid (laat het komen vanuit je hart), maar tegelijk nodigt Marcus 1 ook echt te kiezen voor het Koninkrijk door de inzet van je tijd, talenten en geld. Hoe betaalt die houding (ook) zich financieel uit?
- Laat duidelijk zijn dat van iedereen een bijdrage wordt gevraagd, rijk en arm, oud en jong, en niet enkel in geldelijke zijn. Wat kun jij inbrengen? Wat is jouw talent voor het koninkrijk van God?

Joost Schelling is predikant van de Protestantse Kerk 'buiten vaste bediening', werkzaam als directeur bij de VKB Kerkrentmeesters, vereniging van kerkrentmeesters binnen de Protestantse Kerk in Nederland.